

ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНІ МАРШРУТИ ПАМ'ЯТНИМИ, ІСТОРИЧНИМИ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИМИ МІСЦЯМИ СОФІЙЩИНИ

У статті розглянуто значення туристичної діяльності в сільській місцевості. На основі туристичних об'єктів, які знаходяться на території Софіївщини представлено шість туристичних екскурсійних маршрутів пам'ятними, історичними та природно-заповідними місцями, які можуть проводитися на даній території. А також доведено перспективність залучення інвестицій, що дасть можливість створити нові робочі місця і розвинути інфраструктуру.

Ключові слова: сільський туризм, туристична діяльність, туристично-екскурсійні об'єкти, історико-культурні об'єкти, туристично-екскурсійні маршрути.

Постановка проблеми. Існує декілька об'єктивних причин, які в останні роки змушують пошук нових джерел та ресурсів для організації відпочинку населення України, в першу чергу городян.

Одна із причин, це ті зміни, які відбулися в державі, а саме – перехід від планової системи ведення господарства до формування ринкових відносин. Ці зміни в економіці спричинили незворотні процеси в рекреаційній і туристичній сферах.

Сільський туризм – одна з галузей, яка не потребує великих інвестицій, додаткових капіталовкладень і здатна принести величезне благо багатьом городянам нашої держави.

Регіони України мають надзвичайно багату природно – й етнокультурно-ресурсну базу, що створює передумови для його широкого використання у відпочинкових цілях. М'який клімат, мальовничі ландшафти, цікава історико-культурна спадщина є запорукою організації різнобічного відпочинку й туризму в сільських місцевостях нашої країни [5].

Сільський туризм – це відпочинковий вид туризму, зосереджений на сільських територіях, який передбачає розвиток туристичних шляхів, місць для відпочинку, сільськогосподарських і народних музеїв, а також центрів з обслуговування туристів з провідниками та екскурсоводами [7].

Розвиток туризму в сільській місцевості може розглядатися як додатковий до основної сільськогосподарської діяльності – вид підприємницької діяльності.

Підприємництво в сфері сільського туризму можна розглядати і як елемент бізнесу, і як тип господарювання. А також, як один із видів бізнесу в сільській місцевості.

Розвиток сільського туризму передбачає залучення тих верств населення яким особливо важко знайти своє місце в сучасному потоці ринкових відносин.

Туристична діяльність в сільській місцевості концентрується на конкретній території і спирається на місцеві рекреаційні ресурси, під якими розуміють об'єкти, явища і процеси

природного та антропогенного походження, що використовуються або можуть бути використані для розвитку рекреації і туризму [2].

Виклад основного матеріалу. В сільській місцевості є багато цікавих туристично-екскурсійних об'єктів. Базовим ареалом розвитку сільського туризму є сільські населені пункти. Вони мають історико-архітектурну спадщину, культурну, самотній побут, даровані самою природою мальовничі ландшафти.

Одним із таких ареалів на Дніпропетровщині є селище Софіївка Софіївського району, яка розташована у південно-західній частині області, займає південно-східну частину Придніпровської височини.

Софіївщина – безмежні мальовничі степи, величні кургани, вишневі сади, прохолодні річки, красивий і неповторний край.

Софіївка вперше згадується в писемних документах 1791 року, а назву отримала на честь нареченої бойового генерала Дуніна, який заснував село на землях, які були роздані царським урядом.

Територію району перетинають найважливіші залізничні магістралі, що з'єднують головні сировинні бази держави – кам'яновугільний Донбас, залізорудне Криворіжжя і Нікопольський марганцевий басейн. Розвинута мережа автомобільних доріг.

Софіївщина багата історико-культурними об'єктами, архітектурними пам'ятками, історичними подіями, видатними постатями, які проживали тут і на даний час незаслужено забуті та заслуговують вшанування меморіальними знаками, відновленням садиб та створенням музею, що сприятиме інтенсивному розвитку туристичної інфраструктури та збільшенню туристичних потоків.

Туристичні об'єкти на території Софіївщини поділяються на чотири великі групи: історичні, природничі, духовні, культурно-просвітницькі.

На основі цих об'єктів можна проводити наступні туристично-екскурсійні маршрути.

І маршрут «Із Софіївщиною в серці»

- Районний історико-краєзнавчий музей

(1972 р.);

- Музей ПТУ №87. Музей відкрито у 2005 р.;

- Братська могила в центрі с.м.т. Софіївка;

- Пам'ятник воїнам-афганцям;

- Пам'ятний знак, присвячений жертвам голодомору 1932-1933 рр.;

- Паровий млин (1900 р.) – одна з найстаріших будівель Софіївки;

- Церква Софії Святої Премудрості – одна з найстаріших будівель Софіївки;

- Приміщення районного відділу освіти, бар «Оксана» - старовинні будівлі Софіївки;

- Старовинні корпуси райлікарні, побудовані земством, які можуть бути взяті на облік центром з охорони історико-культурних цінностей.

II маршрут «Ніхто не забутий»

- Пам'ятник жертвам Великої Вітчизняної війни, поставлений на місці розстрілу мирних жителів Софіївки та інших жителів району (с.м.т. Софіївка);

- с. Жовте. Братська могила та пам'ятник Герою Радянського Союзу П.О.Тезікову, сержанту, воїну – зв'язківцю 147 полку 353 Дніпродзержинської стрілецької дивізії. За подвиг, здійснений 1 січня 1944 року при обороні висоти 133,7 біля с. Назарівка Миколаївської сільради, удостоєний посмертно звання Героя Радянського Союзу (Указом президії Верховної Ради СРСР від 19 березня 1944 р.). Загинув при визволенні с. Жовте і похований в братській могилі в центрі села;

- Меморіальний комплекс «Високе». Бої за визволення хутора Високий велися з 19 грудня 1943 року по 10 січня 1944 року. Хутір було визволено військами 236 Стрілецької дивізії під командуванням Героя Радянського Союзу генерал-майора І.І.Фесіна;

- Музей бойової слави Менжинської ЗОШ І-ІІ ступенів. Заснований у 1970 р. після багаторічної пошукової роботи учнями та вчителями школи. А започаткував його вчитель української мови та літератури Курбацький О.М.;

- Братська могила в с. Менжинка;

- с. Тарасівка. Відвідування цікавих природних насаджень на місці колишнього жіночого монастиря та могили поетеси Ніни Комисар;

- відвідування саду, де знаходиться маєток підприємця і землевласника Дементьєва.

III маршрут «Козацькими шляхами»

- Козацькі могили на цвинтарі в центрі с. Володимирівка, які знаходяться на державному обліку Дніпропетровського обласного цент-

ру з охорони історико-культурних цінностей;

- с. Михайлівка. Історико-краєзнавчий та етнографічний музей Миколаївської ЗОШ. Музей бойової слави був створений у 1980 році військовим керівником Миколаївської ЗОШ Каперко В.Н. при допомозі Курілова І.І., корінного жителя учасника Великої Вітчизняної війни;

- братська могила в центрі с. Миколаївка, де похований Улітін М.Г. лейтенант, Герой Радянського Союзу. Загинув 2 січня 1944 року захищаючи висоту 133,7 поблизу с. Назарівка;

- Бульбина балка і скелі на одній з яких викарбувано козаком козацьку люльку і кінську підкову;

- пам'ятник жителям с. Володимирівка, розстріляним айстро-німецькими військами, які окупували район навесні 1918 року;

- Братська могила в центрі с. Володимирівка, де похований Цибань П.Ф., гвардії-лейтенант, Герой Радянського Союзу. 22 листопада 1943 року визволяючи Софіївський район;

- Солдатський цвинтар в с. Лошкарівка, де поховано солдат.

IV маршрут «Індустріальна спадщина»

- Девладівський елеватор, де є старовинні ангари, збудовані великим землевласником і меценатом Девладенком;

- Приміщення залізничної станції, яка названа іменем землевласника і підприємця Девладенка, за його вклад у будівництво Катеринівської, а нині Придніпровської залізниці;

- с. Водяно. Братська могила в центрі села Герою Радянського Союзу П.О.Гончарову, гвардії старшому сержанту, снайперу. Загинув Гончаров П.О. 31 січня 1944 року;

- с. Вишневе (бувше село Мар'янівка). До могили, де похований голова Мар'янівської волості Татарець П.Г., вбитий німецькими колоністами у 1918 році;

- с. Вишневе. Старі корпуси школи збудовані земством у 1913 році.

У маршрут «До духовних джерел»

- с. Ордо-Василівка – одне із старіших сіл району, виникло на місці двох козацьких зимівників. Собор Святої Трійці (1912 рік). Будівництво фінансувалося Девладенком;

- бувше народне училище, збудоване земством у ХІХ ст., нині сільська амбулаторія;

- літературно-краєзнавчий музей Т.Г.Шевченка Ордо-Василівської ЗОШ

- с. Перше Травня засноване у 1923 р. виходцями із с. Софіївка;

- с. Червоний Яр, де жив і працював у другій половині 30-х і на початку 40-х років

майбутній Герой Радянського Союзу М.Г.Карпенко де йому споруджено пам'ятник;

- с. Запорізьке – найстаріше село в районі. Засноване в 1759 році;

- пам'ятник у с. Запорізьке В.О. Постному, Герою Радянського Союзу (Указ Президії Верховної Ради СРСР від 24 грудня 1943 року). Загинув О.В.Постний на території Австрії 12 квітня 1945 р. Похоронений в знаменитому Віденському парку.

УІ маршрут «Зелений вікенд»

- с. Ново-Хортиця. База відпочинку «Хортиця».

Запропоновані маршрути можуть реалізуватися як маршрути вихідного дня (маршрути III, У); як доповнення до сільського туризму городян (маршрути I,IV); як навчальні екскурсії для учнів шкіл району (маршрути I,II,III,IV,У). Тривалість маршрутів може бути 1-2 денною (короткотерміновими, у період вихідних днів). В цьому випадку до харчування туристів можуть бути залучені місцеві заклади харчування. Цікавинкою може стати організація пікніків (можливо тематичних). Дані туристично-екскурсійні маршрути розраховані на різні вікові категорії (сімейними, колективними чи окремих осіб).

Висновки. Однак організація сільського туризму обмежується низкою обставин. Зокре-

ма, до найнесприятливіших, які сьогодні існують на Софіївщині, можна віднести:

- недостатньо розвинуту інфраструктуру (дороги, садиби, які готові прийняти туристів; кемпінги; готелі);

- відсутність інтерактивних заходів, які цікаві для сучасного туриста;

- недовіра мешканців села до чужих, а отже, і до потенційних туристів;

- політично-економічна нестабільність;

- недостатньо представлена сувенірна продукція з символікою краю.

До основних факторів, що привернуть увагу туристів, слід віднести: історію, мистецтво, природу, архітектуру, ліси, річки. Софіївський район має всі можливості для розвитку сільського туризму – це обумовлено наявністю значної кількості природних та культурно-історичних об'єктів.

Перші кроки для цього вже зроблені. Проведено громадське обговорення та розроблено стратегію розвитку Софіївського району до 2020 року. Вже залучені і будуть залучатися інвестиції, що дасть можливість створити нові робочі місця і розвинути інфраструктуру.

Стратегічний розвиток громади можливий при умові діалогу з кожним мешканцем району та співпраці трьох секторів суспільства: влади, бізнесу та громадськості.

Література:

1. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України/ В. І.Биркович // Стратегічні пріоритети: науково-аналітичний шквартальний збірник. – 2008.– №1(6). – С.138-143.
2. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч.посібник / П.О.Масляк.-Київ: Знання, 2008.–343 с.
3. Смолій В. А. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко,В. І. Цибух. – Київ:Видавничий дім «Слово», 2006. – 372 с.
4. Рекреаційно-туристичний комплекс України: монографія /під ред. М. І.Долішного - Львів, 1997. – 259 с.
5. Рутинський М. Й./Сільський туризм: навч.посібник/ М. Й. Рутинський, Ю. В. Зін'ко – Київ: Знання, 2006.– 271с.
6. Україна туристична. Вип.1 Київ: Український видавничий консорціум, 2006.– 344 с.
7. Dictionary of Travel. Tourism and Hospitaliti / Ed.S/Medlik.-London Butterworth-Heinemann Etd. 1993.– P. 43

References:

1. Byrkovych V. I. Sil's'kyu zelenyy turizm – priorytet rozvytku turystychnoyi haluzi Ukrayiny/ V. I.Byrkovych // Stratehichni priorytyty: naukovo-analitychnyy shchokvartal'nyy zbirnyk. – 2008.– #1(6). – S.138-143.
2. Maslyak P. O. Rekreatsiyna heohrafiya: navch.posibnyk / P.O.Maslyak.-Kyiv: Znannya, 2008.–343 s.
3. Smoliy V. A. Entsyklopedychnyy slovnyk-dovidnyk z turyzmu / V. A. Smoliy, V. K. Fedorchenko,V. I. Tsybukh. – Kyiv:Vydavnychyy dim «Slovo», 2006. – 372 s.
4. Rekreatsiyno-turystychnyy kompleks Ukrayiny: monohrafiya /pid red. M. I.Dolishnoho - L'viv, 1997. – 259 s.
5. Rutyns'kyu M. Y./Sil's'kyu turizm: navch.posibnyk/ M. Y. Rutyns'kyu, Yu. V. Zin'ko – Kyiv: Znannya, 2006.– 271s.
6. Ukrayina turystychna. Vyp.1 Kyiv: Ukrainys'kyu vydavnychyy konsortsium, 2006.– 344 s.
7. Dictionary of Travel. Tourism and Hospitaliti / Ed.S/Medlik.-London Butterworth-Heinemann Etd. 1993.– P. 43

Аннотация:

Елена Ганчук, Ирина Варфоломеева ТУРИСТИЧЕСКО-ЭКСКУРСИОННЫЕ МАРШРУТЫ ПАМЯТНЫМИ, ИСТОРИЧЕСКИМИ И ПРИРОДНО-ЗАПОВЕДНЫМИ МЕСТАМИ СОФИИВЩИНЫ.

Рассмотрено значение туристической деятельности в сельской местности. На основе туристических объектов, которые находятся на территории Софиевщины представлено шесть туристических экскурсионных маршрутов, которые могут проводиться на данной территории. Предложенные маршруты могут реализовываться как маршруты выходного дня (маршруты III, У) как дополнение к сельскому туризму горожан (маршруты I, IV) как учебные экскурсии для учащихся школ района (маршруты I, II, III, IV, У). Продолжительность маршрутов может быть 1-2 дневной (краткосрочными, в период выходных дней). Изюминкой может стать организация пикников (в том числе тематических). Данные туристско-экскурсионные маршруты рассчитаны на разные возрастные категории (семейными, коллективными или отдельных лиц).

Доказана перспективність привлечення інвестицій, що дозволить створити нові робочі місця і розвинути інфраструктуру. Дана оцінка потенціалу території для розвитку сільського туризму через розробку туристично-екскурсионних маршрутів. Виділені основні проблеми розвитку сільського туризму і фактори, які привлекатимуть увагу туристів в сільські населені пункти, в тому числі і в Софіївку.

К негативним проблемам, які сьогодні існують на Софіївщині, слід віднести:

- недостатньо розвинуту інфраструктуру;
- відсутність інтерактивних заходів;
- політично-економічна нестабільність;
- недостатньо представлена сувенірна продукція з символікою краю.

К основним факторам, які привлекатимуть увагу туристів, можна віднести: історію, мистецтво, природу, архітектуру, ліси, річки.

Софіївський район має всі можливості для розвитку сільського туризму – це обумовлено наявністю значительного кількості природних і культурно-історичних об'єктів.

Стратегічне розвинути громади можливо при умові діалогу з кожним жителем району і співпраці трьох секторів суспільства: влади, бізнесу і громадянства.

Ключові слова: сільський туризм, туристична діяльність, туристично-екскурсионні об'єкти, історико-культурні об'єкти, туристично-екскурсионні маршрути.

Abstract:

Elena Ganchuk, Irina Varfolomeeva. TOURIST-EXCURSION ROUTES TO MEMORABLE, HISTORICAL AND NATURAL-RESERVED PLACES IN SOFIYIVKA.

The importance of tourist activity for countryside is studied. Based on tourist sites which are located in Sofiyivka, six tourist routes for potential excursions are presented. The suggested routes can be used as holiday routes (routes additionally to townspeople's visit to countryside (routes) as well as educational tours for pupils from local schools (routes I, II, III). The tours can last for 1-2 days (short-term, at weekends). Picnics (also topical) can become a feature. The tourist-excursion routes are designed for different age groups (including family, group or individual excursions). The prospects of encouragement of investment are proved that will offer opportunities to create new jobs and develop the infrastructure. The territory potential for rural tourism development through designing tourist-excursion routes is estimated. Basic issues with rural tourism development are defined as well as factors that will attract tourists to rural settlements including Sofiyivka.

Negative current issues in Sofiyivka include:

- underdeveloped infrastructure;
- no participatory events;
- politically-economic instability;
- deficient souvenir goods with the area symbols.

Main aspects that will attract tourists include: history, art, nature, architecture, forests, rivers. Sofiyivsky area offers all the opportunities for rural tourism development due to many natural and historical-cultural sites.

Strategic development of the settlement is contingent upon the dialogue with each inhabitant and collaboration among three society sectors: authorities, business society and civil society.

Key words: rural tourism, tourist activity, tourist-excursion sites, historical-cultural sites, tourist-excursion routes.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 25.10.2016р.